

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izšla vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katal. Hukovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopis se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petlitvrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Denar je tukaj.

Objavili smo že dvakrat v našem listu, da je poljedelsko ministrstvo odkazalo za štajersko deželo 377.893 K za povzdigo živinoreje. Največje svote so določene: a) za pomnožitev krmil, za izboljšanje planin, pašnikov in travnikov 100.000 K; b) za zavarovanje živine 100.000 K; c) za nakup bikov, za bikorejske zadruge, za prezimovanje živine, za zidanje vzornih hlevov 125.600 K; d) za svinjerejo in ovčerejo 20.000 K; e) za vnovčevanje živine (iz posebej določenega zaklada) 84.000 K.

Slovinci se moramo pobriniti, da bo prišel denar k nam, in sicer že prvo leto, kajti, ako bo šel prvo leto denar v nemške kraje, boče pozneje njegov tok mnogo težje napeljati na Slovensko.

Na Spodnjem Štajerskem imamo mnogo zadrug, ki se trudijo za namenom, za kojega pospeševanje je zgoraj omenjeni denar določen. Imamo mlekarske zadruge, bikorejske zadruge, pašniške zadruge itd. Maršikatera se je že potegovala za podporo, a zaman. Sedaj je prišel drug čas. Njim pristojna določeni denar, in zato se je treba oglašiti. Dokler ne bo kaj drugega določenega, naj se prošnje naslavlja na c. kr. poljedelsko ministrstvo, in v prošnji naj se navede, da se prosi za denar iz zaklada za pospeševanje živinoreje in vnovčevanje živine.

Mnogo skrbijo tudi okrajni zastopi za živinorejo z nakupovanjem bikov, telic in merjascev. Kjer so zastopi v slovenskih rokah, naj se naši možje ne obotavljajo, da vložijo pravočasno prošnje za denar iz navedenega zaklada. Kjer so do sedaj tudi občine skrbale skupno za živinorejo v svojem kraju, tudi njim je prosta pot prošnje. Osobito se lahko obrnejo občine, ki imajo skupne pašnike, za podporo, ker je za povzdigo pašnikov določena velika svota. A tudi občine, kjer nimajo skupnih pašnikov, si lahko naredijo načrt za izboljšanje travnikov svojih občanov, ter se s tem načrtom potegnejo za podporo, n. pr., ako je kje potrebno izsuševanje, namakanje itd.

Da imajo sedaj tudi podružnice kmetijske družbe važno besedo, in da se jim je brigati za dobavo podpore v označene namene, je samoumevno. Mi se le bojimo, da bodo podružnice s slovenskim vodstvom zopet prepočasne, in da jim bodo odjedle najboljše kose nemške podružnice.

Vsled visoke podpore za pospeševanje živinoreje in vnovčevanje živine, se odpira prijateljem za-

družništva široko polje za njih delovanje, katero jim je bilo dosedaj vsled slabih gmotnih razmer zaprto. Upamo, da stopi tudi naša združna organizacija kmalu z novimi tozadevnimi načrti pred slovensko javnost.

† Angleški kralj Edvard.

Angleški kralj Edvard je dne 7. t. m. ponoči ob 12. uri 26 minut umrl. Smrt kralja Edvarda je prišla nenadoma, kajti čeravno se je kraljevo zdravstveno stanje zadnje dni shujšalo, ni zadnje dni nič ležal, marveč je vsprejemal v avdijencah in reševal vladne posle.

S smrtjo kralja Edvarda je izginila znamenita oseba s svetovnega pozorišča, na katerem je igral veliko, in dostikrat tudi odločilno vlogo. Kralj Edvard je posegel globlje v usodo svoje države, kakor marsikak absoluten vladar v usodo svoje dežele. Zato je njegova smrt dogodek velikega pomena. Zunanja politika je bila v glavnem polje, na katerem je deloval kralj Edvard. Ko je nastopil on vladati, je bila Anglija osamljena, in dostikrat obsovražena. Kralj Edvard pa je angleško zunanjo politiko temeljito spremenil.

Mi v Avstriji obžalujemo iz polnega srca smrt tega visoko nadarjenega vladarja, katerega je vezalo dolgoletno in pristrano prijateljstvo z našim cesarjem. Avstrija, kjer je vžival kralj Edvard vedno odkrite simpatije, se pridružuje žalosti Anglije, in obžaluje z britanskim narodom smrt pravega in resničnega kralja.

Kralj Edvard, najstarejši sin pokojne kraljice Viktorije in njenega soproga princa Alberta, se je rodil dne 9. novembra 1841. Dne 10. marca 1863 se je poročil z Aleksandro, hčerjo pokojnega danskega kralja Kristijana. Iz tega zakona sta se rodila dva sina: Albert Viktor (roj. 8. januarja 1864, ki je že umrl), in sedanji prestolonaslednik Jurij, princ Valeški (roj. 3. junija 1865), in tri hčere: Luiza, Viktorija in Maud. Kralj Edvard je zasedel angleški prestol po smrti svoje matere Viktorije dne 21. januarja 1901, pod imenom Edvard VII.

V Londonu se je v soboto popoldne sešel tajni svet, ki je proglasil novega kralja. Parlament se je sešel v soboto popoldne, in je prisegel novemu kralju udanost. Novi kralj se imenuje Jurij V. Dosedaj se ni veliko vtilkal v javno življenje. Velja pa kot zelo izobražen, plemenit in dober človek. Tudi kraljica je

zelo priljubljena, ne le ker je lepa, temveč pred vsem zaradi dobrega srca in duhovitosti.

Vsled kraljeve smrti so liberalci sklenili, prekiniti svoj boj proti gosposki zbornici. Preosnova gosposke zbornice ne pride letos več v pretres.

Politični ogled.

— **Delegacije.** Delegacije se sestanejo letos v Pešti, in sicer ob času, ko bo tam bival cesar. Prva skupna seja delegacij bo dne 16. maja.

— **Sklicanje ogrskega državnega zbora.** Ogrski državni zbor bo sklican dne 21. junija. Volilo se bo od 1. do 10. junija.

— **Pogajanja med Avstro-Ogrsko in Srbijo.** „D. Volksblatt“ poroča iz Belgrada: Pogajanja glede sklepa glede nove trgovinske pogodbe z Avstro-Ogrsko so dospela v toliko, da se najbrž zaključijo sredi meseca maja. V političnih krogih se govori, da je prišlo med Srbijo in Avstro-Ogrsko do sporazuma glede ustanovitve srbskih trgovinskih konzulatov v Bosni in Hercegovini. Avstro-Ogrski odposlanec grof Forgach je baje že prejel z Dunaja pooblastilo za tako koncesijo.

— **Albanska vstaja.** V Djakovo je vdrle dne 7. t. m. 4000 Albancev. Podrli so mladoturški klubov lokal. Kajmakam jih je dva dni oskrboval, nato so zapustili mesto. Albanci v Gilanu so se umaknili v Prešovo. Stimljski prelaz so Albanci že zapustili. Zasedli so ga že turški vojaki. Turki niso imeli nobenih izgub, ker so se Albanci umaknili brez izgub. Boji v Morava dolini so prenehali. Po uradnih turških poročilih so zasedli Turki Karadaško ravan. Na cernaljevskih vrhovih se je bil boj, katerega izid še ni znan.

Mala politična naznanila.

Dne 6. maja: Cesar se pripelje dne 11. maja v Budimpešto, in ostane tam do 31. maja. — Turki vzdržujejo poročilo, da obišče sultana avstrijski prestolonaslednik Franc Ferdinand. — V raznih carigradskih mešajah so turški duhovniki pridigovali proti zatiranju Albancev. Mladoturki so povzročili, da se je te duhovnike zaprlo.

Dne 7. maja: Pogajanja o delavnosti češkega deželnega zbora med obema skupinama veleposelstnikov, ki so bila prekinjena od meseca februarja, se bodo v prihodnjih dneh zopet začela, kakor poroča

PODLISTEK.

Pismo iz Dalmacije.

Fr. F. ak
(Dalje.)

Med tem je čas potekal, in morali smo se vrniti. Pot v Sibenik je bila še dolga, in hoteli smo se tudi še vstaviti v Skradinu. Še pogled na slap, da bi si vsa krasota vtisnili v spomin, in hajd naprej, ali prav za prav nazaj.

V Skradin smo jo mahnil peš. Našel se je takoj fant, ki je bil pripravljen, gaziti nam pot v dolino do ceste. Pot se vije ob vodi mimo velikanskih mlinov. Prostor za mlino je vsekan v skalo. Ni bilo treba staviti hiš; tuintam se je našla celo naravna votlina v skalovju, torej je bilo še manj dela.

Za delo prebivalci na jugu itak ne marajo dosti, nekaj zato, ker je prevročje, nekaj pa tudi zato, ker kmetijskega dela skoro nič ni. Polja se nahajajo le redkokje. Kraška zemlja je silno nerodovitna, in zagledelj je le tu in tam med skalami košček rdečkaste prsti.

Pač pa imajo ljudje v ravnini mnogo vinogradov, saj se prideluje v Dalmaciji dosti vina. Misliti pa ne smemo na vinograde, kakoršni so pri nas. Med kamni in skalami je našel človek malo prsti, in vsadil je vinsko trto. Dela v teh vinogradih ni mnogo, pomladi rez, in potem je malodane konec. Trsje ne vzraste visoko, torej ni treba pristaviti kolov. Pogrebsti trsja itak ni mogoče; rodovitna plast je zelo tanka, spodaj pa je le gola pečina. Vkljub neugodnostim pridelajo v teh krajih precej vina, kar pa kmetom ne koristi mnogo zaradi nizkih vinskih cen. Iz-

borne rdeče vino smo dobili po gostilnah za 30 vin. liter. So seveda tudi dražje vrste osobito belega vina. Splošno pa glede cene ni veliko razlike.

Kmetje imajo torej kaj malo dela na polju in v vinogradu, pa tudi žive jako skromno in siromašno. Tako razdrtih koč, kakor v Dalmaciji, menda ni videti kmalu. Za oblek pa gre ves zaslužek. Če doma še tako slabo žive, o praznikih navesijo nase zlatih uhanov in verižic, da se človek kar čudi. Videli smo nekoč žensko v raztrgani, umazani halji. Imela pa je krasne velike, zlate uhane, in neki moj spremljevalec je dejal hudomušno: „Za vso žensko bi ne dal vinarja, pa se tako nališpa!“

Premišljeva je običaje ljudstva, smo polagoma dospeli do pokopališča mesta Skradina. Tudi pokopališča niso našim nič kaj podobna. Tukaj ni mogoče, izkopati za vsakega mrliča posebne jame, ker je povsod skalovje, in bi prireditel potrebnih posameznih votlin trajala predolgo in stala preveč denarja. Zato so napravili v tla veliko prostorno jamo, katero zatorijo s kamenimi ploščami. Bogataši imajo seveda svoje, posebej izklesane grobove. V veliki skupni grob polagajo mrliča poleg mrliča celo vrsto let. Telesa se v tej kameni kleti le nekako posuše. Pokopališče torej na zunaj ne kaže obilice grobnih gomil, ampak vidijo se le kamenene plošče na tleh.

Od pokopališča je še par minut do mesta. Skradin je bil nekaj glavno mesto nekdanje rimske provincije, Liburnije, in stari Rimljani so imeli tukaj važno postojanko. Potem je prišla dežela Benečanom v pest, in ta trgovski narod je vladal tod, dokler se ni pozneje Dalmacija priklopila našemu cesarstvu. Turki so mesto večkrat oblegali. Nad mestom stoji razvaline starega gradu, o katerem se pa ne ve za gotovo, kdo ga je dal postaviti.

Mestni prebivalci žive v samotni sami zase. Iz Sibenika privozi dan za dnevom poštni parobrod; to je edina vez s svetom. Daleč na okoli ni človeških naselbin, semkaj tudi malokdaj pride popotnik. Brod za prevoz tujcev k slapu je od mesta precej oddaljen.

Cerkva ima Skradin več. V glavni cerkvi nam je cerkovnik pokazal z zlatom obloženo podobo Marije. Podoba je drugače skrita za zaveso, le tujcem jo cerkovnik odgrne, in zato pričakuje — darilo. Drugih zanimivosti v mestu ni najti, le zunaj mesta je ob cesti majhen, a lep gozdlič južnih dreves.

Vprašamo meščana, kje najdemo najboljšo gostilno. Pokazal nam je zakajeno poslopje, v katero nas ni nič kaj mikalo. Takoj se je pokazal gospodar, in nam odprl svojo sobo v prvem nadstropju. Za obed nam je prinesel juho in neko mesnato jed. Juhe nisem mogel jesti, ker je bila skuhana po laškem načinu in za laški okus, pri mesu pa ni bilo mogoče povedati, kaj bi naj to bilo. Segel sem pa po izvrstnem grozdju, ki je bilo na mizi. Gospodar je imel tudi star godbeni avtomat. Igrali smo vse komade po dva-, trikrat, in čas je minul.

Sedaj še malo po mestu! Hiše se vidijo po dnevju, kakor izumrle. Zaradi vročine so vsa okna zatorjena z lesenimi zaklopki, in na ulicah je le malo ljudi. Pravo življenje se začne šele proti večeru. Pri obali nas je osobito zanimala velika trinadstropna hiša z napisom: „Hotel Liburnia“. „Krenimo notri,“ si mislimo, in hajd v vežo. Žive duše nikjer, sobe vse odprte, pa brez oprave. Napotili smo se v prvo nadstropje. Isti prizor! Tako tudi v drugem in tretjem. Da bi si vse ogledali, smo še potrkali na vrata v podstrešju. Vrata se odpro, in prikaže se stara žena. Povedala nam je, da „hotel“ ne služi več svojemu namenu. Bilo je menda premalo tujcev, katerim je bi-